

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI ROK

EKONOMIJA

==== Izpitna pola 1 ====

Sobota, 5. junij 2004 / 60 minut

Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, radirko, ravnilo in žepni računalnik. Kandidat dobi list za odgovore.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na list za odgovore).

V tej izpitni poli je 30 vprašanj izbirnega tipa. Pravilen odgovor obkrožite in ga označite na listu za odgovore po navodilih na tem listu.

Poskušajte rešiti vse naloge. Zaupajte vase in v svoje sposobnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 3 prazne.

Navodilo: Pri vsakem od naslednjih tridesetih vprašanj je navedenih pet trditev, med katerimi je pravilna oziroma najbolj pravilna samo ena. Z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom obkrožite črko pred trditvijo, ki je glede na vprašanje po Vašem mnenju pravilna. Če boste obkrožili napačno, več kot eno ali če ne obkrožite nobene, se šteje, da ste na vprašanje odgovorili napačno. Za vsako pravilno rešitev dobite 3 točke. Izbrano trditev označite enako tudi na priloženem (rdečem) listu za odgovore. Upoštevajte navodila za izpolnjevanje priloženega lista.

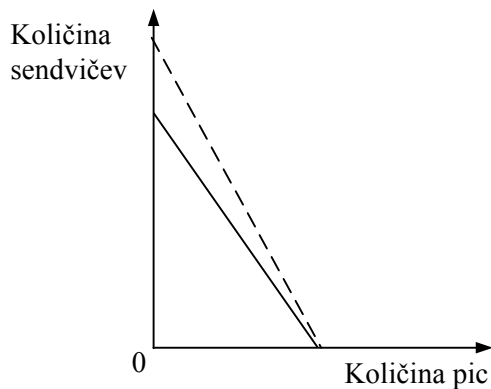
01. Temeljni ekonomski problem vsake družbe je, da:

- A prebivalstvo raste hitreje, kakor se povečuje proizvodnja;
- B pri povečevanju proizvodnje podjetja vedno pridejo v območje disekonomije obsega;
- C z razpoložljivimi sredstvi ne more zadovoljiti vseh potreb;
- D so razpoložljivi viri neenakomerno razporejeni po svetu;
- E se zaradi strukturnih neskladij povsod povečuje brezposelnost.

02. Med prednosti tehnične delitve dela štejemo, da:

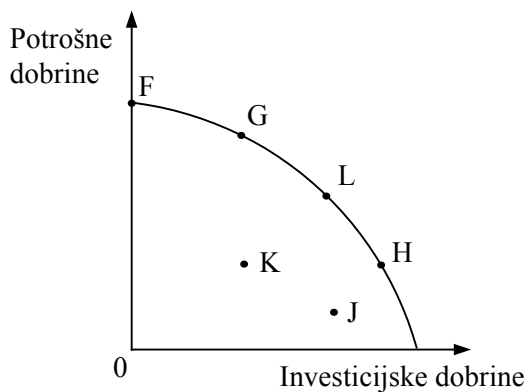
- A poteka med podjetji in drugimi gospodarskimi celicami v družbi, zato se povečuje proizvodnja;
- B poteka na mednarodni ravni in tako omogoča, da tudi nerazvita gospodarstva pridejo do tehnološko zahtevnih izdelkov;
- C zaposleni zaradi enoličnega dela lažje izkoristijo svoje ustvarjalne sposobnosti;
- D se s specializacijo za različne dejavnosti bolje izkoristijo individualna nagnjenja in sposobnosti ljudi;
- E se je zaradi nje povečala medsebojna neodvisnost obratov v podjetjih in so se problemi s preskrbo zmanjšali.

03. Premik premice alternativnih možnosti potrošnje (premise cene) na sliki je posledica:

- A naraščajočih alternativnih stroškov,
- B zvišanja cene sendviča,
- C znižanja cene sendviča,
- D povečanje potreb potrošnika po sendvičih,
- E zmanjšanja potreb potrošnika po sendvičih.

04. Slika prikazuje krivuljo alternativnih možnosti proizvodnje (transformacijsko krivuljo) države X, ki se odloča med proizvodnjo potrošnih in investicijskih dobrin.

Država lahko s svojimi ukrepi vpliva na proizvajalce tako, da se premakne v točko na transformacijski krivulji. Od navedenih premikov bi v državi najbolj povečal možnosti proizvodnje v naslednjem obdobju premik iz:

- A K v G
- B K v F
- C K v L
- D K v H
- E K v J

05. V tabeli imamo dane celotne stroške (TC) podjetja Tinkara pri različnem obsegu proizvodnje.

Količina (Q)	Celotni stroški (TC) v denarnih enotah
1	100
2	200
3	300
4	400

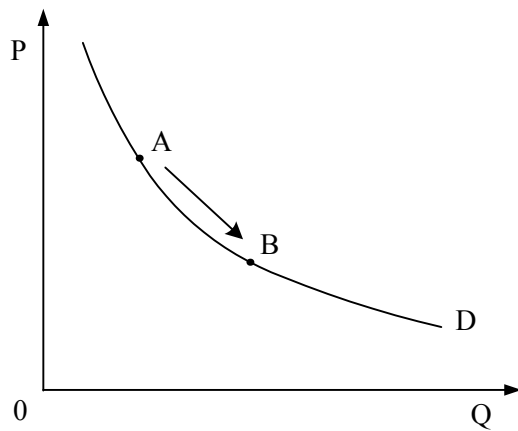
Iz podatkov v tabeli lahko ugotovimo, da za podjetje Tinkara velja, da ob povečanju proizvodnje:

- A mejni in povprečni stroški naraščajo;
- B mejni in povprečni stroški padajo;
- C mejni stroški naraščajo in povprečni stroški padajo;
- D mejni stroški padajo in povprečni stroški naraščajo;
- E mejni stroški in povprečni stroški ostanejo nespremenjeni.

06. Produktivnost dela se bo v podjetju Kamilica zagotovo povečala, če bo podjetje:

- A ob nespremenjenem tržnem izkupičku znižalo stroške poslovanja;
- B doseglo enak dobiček z manjšim kapitalskim vložkom;
- C ob enakem številu zaposlenih znižalo stroške poslovanja;
- D ob enakem številu zaposlenih povečalo obseg proizvodnje;
- E ob manjšem številu zaposlenih znižalo stroške poslovanja.

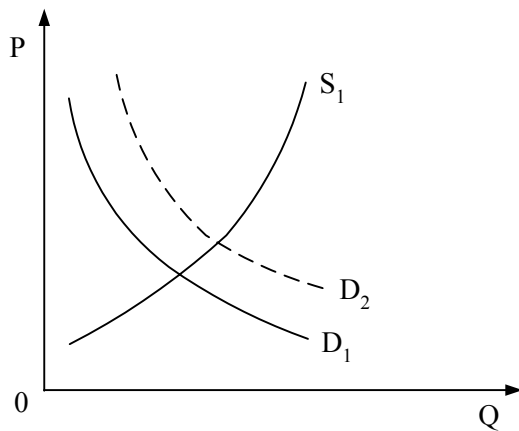
07. Slika prikazuje premik po krivulji povpraševanja po smučarskih čevljih.

Premik iz točke A v točko B na krivulji povpraševanja najbolje opisuje naslednja trditev:

- A Povpraševanje po smučarskih čevljih se je povečalo, ker so se povečali dohodki povpraševalcev.
- B Zaradi pocenitve smuči se je povečal obseg povpraševanje po smučarskih čevljih.
- C Obseg povpraševanja po smučarskih čevljih se je povečal, ker se je znižala cena smučarskih čevljev.
- D Povpraševanje po smučarskih čevljih se je povečalo zaradi izredno ugodnih snežnih razmer.
- E Povpraševanje po smučarskih čevljih se je povečalo zaradi podražitve drsalk.

08. Slika prikazuje premik krivulje tržnega povpraševanja.

Sprememba tržnega povpraševanja iz D_1 v D_2 pomeni:

- A pripravljenost proizvajalcev, da pri isti ceni ponudijo več blaga;
- B pripravljenost kupcev, da kupijo ob isti ceni več blaga;
- C pripravljenost kupcev, da kupijo manj blaga pri višji ceni;
- D da bodo kupci kupovali enako količino blaga pri isti ceni;
- E premik krivulje povpraševanja v desno zaradi zmanjšanja obsega proizvodnje.

09. Če je povpraševanje po proizvodu podjetja neelastično, velja:

- A zvišanje cene proizvoda poveča prihodek podjetja;
- B zvišanje cene proizvoda povzroči zmanjšanje prihodka podjetja;
- C odstotna sprememba cene proizvoda je enaka odstotni spremembi obsega povpraševanja;
- D znižanje cene proizvoda ne povzroči spremembe prihodka podjetja;
- E odstotna sprememba cene je enaka odstotni spremembi prihodka podjetja.

10. Če se na trgu posojilnega kapitala okoliščine na strani povpraševanja in ponudbe spremenijo tako, da je pri dosedanji obrestni meri obseg povpraševanja po kapitalu manjši od obsega ponudbe kapitala, se bo obrestna mera za izposojeni kapital:

- A znižala;
- B zvišala;
- C ostala nespremenjena;
- D izenačila s profitno mero;
- E izenačila s stopnjo ekonomičnosti proizvodnje.

11. Vir konjunktornega ekstradobička je v:

- A veliki negotovosti in tveganosti naložbe;
- B znižanju proizvodnih stroškov;
- C znatnem povečanju povpraševanja;
- D izboljšani produktivnosti in ekonomski učinkovitosti;
- E visoki ceni zaradi omejevanja proizvodnje.

12. Financiranje gradnje stadiona v glavnem mestu spada med:

- A osebno porabo tistih posameznikov, ki bodo obiskovali športne prireditve, za katere bodo plačali vstopnino;
- B splošno porabo države;
- C skupno porabo, s katero se zadovoljujejo širše potrebe prebivalstva;
- D zadovoljevanje nujnih ali primarnih potreb prebivalstva;
- E naložbe podjetij v povečanje proizvodnih zmogljivosti, kadar je stadion v neposredni bližini industrijske cone.

13. V ožjem smislu razumemo s pojmom razdelitve kot faze v reprodukcijskem procesu:

- A razdelitev proizvodnih dejavnikov med različne proizvodne dejavnosti v družbi;
- B razdelitev zaposlenih med različne poklice, ki jih opravljajo;
- C razdelitev dobička na obresti in podjetniški dobiček;
- D razdelitev družbenega neto proizvoda med družbene skupine in posameznike;
- E razdelitev dobrin med številne uporabnike.

14. Oblikovanje deležev v razdelitvi je ekonomsko najbolj pomembno zato, ker vpliva na:

- A možnosti posameznika v njegovi porabi;
- B obseg proračunskih prihodkov, s katerimi lahko država financira razne oblike porabe;
- C ravnanje ljudi v proizvodnji in s tem na obseg družbene proizvodnje;
- D možnosti uvoza dobrin iz bolj razvitih držav;
- E politično razpoloženje ljudi in tako na izid volitev.

15. Mezda kot plačilo za storitve ljudi v družbeni proizvodnji dolgoročno omogoča, da:

- A gradbeniki prodajo vsa zgrajena stanovanja po primerni ceni gospodinjstvom;
- B lahko zaposleni v normalnem obsegu obnovijo svoje proizvodne zmožnosti;
- C lahko podjetniki s prihranki iz mezd financirajo rast podjetij;
- D lahko inovatorji razvijajo svoje zamisli in tako pridobivamo nove proizvode;
- E lahko država s pobiranjem dohodnine financira vse bistvene oblike javne porabe.

16. Podjetniški dobiček je pomemben zato, ker omogoča, da:

- A lahko podjetniki financirajo rast podjetij;
- B so podjetniki spodbujeni k čim večji racionalnosti pri poslovanju svojih podjetij;
- C lahko podjetja plačajo obresti za sposojeni kapital;
- D dobijo delavci spremenljivi del mezd, ki je odvisen od njihovega prispevka k večji proizvodnji;
- E lahko podjetnik v kmetijski proizvodnji plača rente za najeta zemljišča.

17. Rente, ki se oblikujejo povsod, kjer uporabljamo omejene naravne vire, omogočijo, da:

- A lahko podjetniki, ki bolj učinkovito uporabijo te vire, dosežejo tehnološki ekstradobiček;
- B se lahko povečajo mezde delavcem, ki s kmetijsko mehanizacijo obdelujejo boljša zemljišča;
- C lahko podjetniki nakupijo umetna gnojila in zaščitna sredstva ter povečajo pridelek;
- D lahko naravne vire ceneje prodamo novim lastnikom, saj smo z rento že doslej dobro zaslužili;
- E se omejeni naravni viri uporabijo kar najbolj učinkovito.

18. Če se obrestna mera na trgu kapitala zviša s 7 % na 11 %, to pomeni, da:

- A se je občutno znižala donosnost naložb v tem gospodarstvu;
- B se je v gospodarstvu stopnja inflacije skokovito povečala na več kakor 11 %;
- C je zaradi zmanjšanja prihrankov ponudba kapitala manjša kakor doslej;
- D je tuja banka kupila največjo domačo banko v tem gospodarstvu;
- E so se proizvodni stroški znižali, zato je več denarja za plačilo obresti.

19. Poglavitni učinek druge industrijske revolucije je:

- A proizvodnja v velikem obsegu in znižanje stroškov na enoto proizvoda;
- B tehnična inovacija: parni stroj, ki ga je izumil James Watt;
- C pojav novih materialov, ki so omogočili energijsko varčnejšo proizvodnjo;
- D večja poraba dela in kapitala ter potrebnega prostora za enoto proizvoda;
- E tesno povezovanje znanosti, tehnike in proizvodnje v enovit proces.

20. Značilno za delniške družbe je, da:

- A se težko prilagajajo spremembam na trgu, ker za vsako spremembo, ki bi jo vodstvo podjetja želelo vpeljati, potrebujejo soglasje vseh lastnikov;
- B povečujejo tveganje naložbe kapitala, ker s propadom podjetja delničarji za poslovanje družbe odgovarjajo z vsem svojim osebnim premoženjem;
- C lahko družbe z izdajo obveznic pridobijo lasten trajni kapital, s katerim pridobijo nove solastnike, in z le-timi delijo dobiček;
- D se je z njihovim nastankom povečala dejavna moč kapitala, saj se lahko tudi manjši zneski vlagajo kot kapital;
- E je zgolj majhnemu delu prebivalstva omogočeno, da postanejo solastniki podjetij.

21. Avtomobilsko podjetje Peugeot je v svoji reklamni akciji za posebno serijo avtomobilov Peugeot Executive zapisalo, da bo kupce tega modela navdušila eleganca in skladnost oblikovanja ter bogata dodatna oprema. Cena avtomobilov iz te serije se sicer giblje od 4 milijonov SIT navzgor, kar je enako kakor pri primerljivih avtomobilih drugih proizvajalcev. Gre za primer:

- A monopolne konkurence,
- B popolne konkurence,
- C necenovne konkurence,
- D institucionalne konkurence,
- E cenovne konkurence.

22. V primerjavi s popolno konkurenco pomeni monopol manjše ekonomske dosežke, ker:

- A monopolni proizvajalec praviloma omejuje proizvodnjo in proda manjšo količino po nižji ceni;
- B monopoli namenijo veliko sredstev za tehnični napredek, zato jim ostane manj denarja za vlaganje v večji obseg proizvodnje;
- C na račun monopolnih ekstradobičkov tudi podjetja v konkurenčnih panogah dosegajo visoke ekstradobičke;
- D monopolni proizvajalec praviloma omejuje proizvodnjo in proda manjšo količino po višji ceni;
- E monopol v posamezni panogi sili podjetja v medpanožni konkurenci v nenehen tehnični razvoj.

23. Značilno za državo blaginje je, da:

- A temelji na prepričanju, da poseganje države v gospodarstvo povzroča zgolj odmik od zastavljenih ciljev;
- B po posebnih netržnih pogojih zagotavlja javne dobrine in storitve ter uravnava zasebne dejavnosti posameznikov;
- C zagotavlja zgolj uresničevanje lastninskih pravic, red in zakonitost v družbi, organizira zunanjo obrambo države ter varuje trg in konkurenco;
- D problem javnih dobrin, ki zahteva veliko sredstev, prepušča trgu, ki zagotavlja najboljše družbene in gospodarske učinke;
- E zagotavlja brezplačna stanovanja in brezplačne zdravstvene storitve vsem prebivalcem.

24. O dualni gospodarski strukturi govorimo, kadar:

- A v državi prevladuje socialno-tržni mehanizem;
- B med podružnicami TNK in lokalnimi podjetji nastaja velik razkorak v tehnologiji, trženju in poslovanju;
- C je v gospodarstvu poleg prevladujoče zasebne lastnine tudi javna lastnina;
- D je v zgodovini nastala tehnična in družbena delitev dela;
- E se ločita funkciji lastnine in upravljanja, kar povzroči, da korporacije vse bolj upravljajo menedžerji, vse manj pa lastniki kapitala.

25. Transnacionalna korporacija je podjetje, ki:

- A v tujino izvažata lastne izdelke, ki jih proizvaja v domačem gospodarstvu;
- B tujemu proizvajalcu proda licenco za proizvodnjo in prodajo blaga v drugi državi;
- C z gradnjo lastnih proizvodnih obratov v tuji deželi izkoristi ugodne vire in določene finančne in davčne ugodnosti;
- D ima v tujini lastno trgovinsko organizacijo, prek katere lahko v tuji državi brez posrednika prodaja svoje blago;
- E svoje delnice prodaja na večjih svetovnih borzah.

26. Aktivno prebivalstvo predstavljajo vse osebe, ki:

- A so v rednem delovnem razmerju in prejemajo osebni dohodek;
- B so ekonomsko samostojne in prejemajo dohodek v obliki pokojnin in štipendij;
- C aktivno iščejo zaposlitev;
- D opravljajo poklic in za svoje delo prejemajo dohodek v naravi ali denarju;
- E nimajo lastnih dohodkov in jih vzdržujejo druge osebe.

27. Največji delež slovenskega bruto domačega proizvoda zavzema:

- A domača zasebna poraba;
- B bruto investicije;
- C državna poraba;
- D izvoz blaga in storitev;
- E uvoz blaga in storitev.

28. Koeficient »pogoji menjave« (terms of trade) je razmerje med:

- A rastjo nominalnih osebnih dohodkov in cen življenjskih potrebščin;
- B vrednostjo osnovnih sredstev in ustvarjenim proizvodom;
- C koeficientom rasti izvoznih cen in koeficientom rasti uvoznih cen;
- D vrednostjo izvoza in vrednostjo uvoza;
- E celotnim dolgom in celotnim izvozom blaga in storitev.

29. Centralna banka pospeši gospodarsko aktivnost, če:

- A zviša eskontno stopnjo;
- B poviša stopnjo obvezne rezerve;
- C zmanjšuje multiplikacijo depozitov pri poslovnih bankah;
- D kupuje državne obveznice;
- E sprejema depozite poslovnih bank.

30. Posledice dezinflacije se kažejo v:

- A povečanju zaposlenosti prebivalstva;
- B hitri gospodarski rasti;
- C povečanju brezposelnosti;
- D zniževanju stroškov proizvodnje;
- E popolni odpravi inflacije.

PRAZNA STRAN

PRAZNA STRAN

PRAZNA STRAN